

Spelregels en opdrachten Oude Testament

Aantal spelers: 2 tot 6
Leeftijd: vanaf 8 jaar

DOEL VAN HET SPEL

De spelers leggen met behulp van letterfiches een compleet gezegde uit de bijbel. De letterfiches worden in de loop van het spel verzameld d.m.v. kanskaarten en opdrachten uit het opdrachtenboekje. Wie het eerst een compleet gezegde op tafel heeft gelegd of als eerste het einde van het speelbord bereikt, heeft gewonnen.

INHOUD OUDE TESTAMENT

speelbord met drie speelvelden: Egypte, Sinaï, Kanaän
8 gezegdenkaarten Oude Testament

240 letterfiches

70 kanskaarten Oude Testament (25 bij de speelvelden Egypte en Kanaän; 20 bij het speelveld Sinaï)

20 gebodenkaarten (bij het speelveld Sinaï)

6 pionnen

1 dobbelsteen

1 zandloper

teksten en opdrachten in het opdrachtenboekje

VOORBEREIDING

Leg het speelbord Oude Testament uit op tafel.

Schud de kanskaarten Oude Testament en leg die in stapeltjes op hun plaats op de speelvelden. Achterop de kanskaarten voor Egypte staat een piramide, op de kanskaarten voor de Sinaï een slang en op die voor Kanaän een druiventros.

Schud ook de gebodenkaarten en leg ze op een stapeltje bij het speelveld Sinaï naast het speelbord. Achterop de gebodenkaarten staan twee wetsstenen.

Schud de gezegdenkaarten en leg die op een stapeltje ondersteboven naast het speelbord.

Op elke gezegdenkaart staan drie gezegden: een kort gezegde (A), een iets langer gezegde (B) en een nog langer gezegde (C) uit de bijbel. Spreek voordat je gaat spelen met elkaar af of je met de A-serie, de B-serie of de C-serie met gezegden gaat spelen. Iedereen moet dezelfde serie nemen.

Leg alle letterfiches met de letters naar beneden in de deksel van de doos.

Elke speler kiest een pion en zet die op het bijbehorende gekleurde vakje 'Start'.

Ieder gooit met de dobbelsteen. Wie de hoogste ogen gooit mag beginnen.

SPELREGELS

1. Aan het begin van het spel trekt elke speler een gezegdenkaart en vijf letterfiches uit de pot.
2. Je pakt steeds zelf de toegestane hoeveelheid fiches uit de pot of stort ze terug als dat moet. Eerlijk is eerlijk.
3. Je mag met je pion zoveel plaatsen vooruit als je ogen gooit. De volgorde waarin de spelers mogen gooien wordt bepaald door de richting van de klok.
4. Kom je op een vakje met een piramide, een slang of een druiventros, dan pak je een bijbehorende kanskaart van de stapel. Je leest de tekst van de kanskaart hardop voor. Heb je geluk, dan krijg je er letterfiches bij, maar soms moet je er inleveren. Een enkele keer is er iets anders dat je moet doen. Als je klaar bent leg je de kanskaart weer onderop het stapeltje.
5. Kom je op een vakje met een cijfer, dan lees je de tekst met datzelfde nummer uit het opdrachtenboekje voor. Let op: elk speelveld heeft tien nummers! Na de tekst volgen verschillende opdrachten waaruit je er één kiest, die tijdens dat spel nog niet door één van de spelers is uitgevoerd.
6. Als een opdracht aan tijd gebonden is, heb je de tijd zolang de zandloper loopt.
7. Iedere speler legt zijn letterfiches open voor zich en vormt woorden van het gezegde als dat mogelijk is.
8. Er zijn vier blanco letterfiches in het spel. Deze mogen voor elke willekeurige letter gebruikt worden.
9. Wanneer je aan de beurt bent, mag je voordat je met de dobbelsteen gooit één letterfiche ruilen voor een ander letterfiche uit de pot. Misschien heb je geluk, zodat je je gezegde eerder compleet kunt leggen. In plaats van te ruilen met de pot mag je ook een blanco letterfiche van één van je medespelers omruilen voor de desbetreffende letter van jezelf. Dat kan dus alleen maar als het blanco letterfiche in een compleet woord ligt.
10. Er zijn opdrachten waarbij je van de andere spelers één of meer letterfiches

krijgt. In dat geval mag je de letter zelf pakken, maar je mag alleen kiezen uit de letters die nog 'los' voor de speler liggen. Letterfiches die een compleet woord vormen mogen niet gepakt worden.

Als er bij een medespeler helemaal geen fiches los liggen, mag je niet zelf pakken. In dat geval bepaalt je medespeler welke letter hij weghaalt uit één van zijn woorden.

11. Wanneer je aan het einde van het speelveld Egypte in de oase komt, moet je uitrusten totdat alle spelers daar aangekomen zijn. De eerste die in de oase aankomt krijgt zoveel letterfiches als er spelers zijn. De tweede één minder, en zo verder tot de laatste speler aankomt. Die krijgt één letterfiche. Is de laatste speler ook binnen, dan gooit ieder opnieuw met de dobbelsteen om te bepalen wie vanuit de oase als eerste mag vertrekken. Wie de hoogste ogen gooit mag als eerste vertrekken. De volgorde waarin de spelers verder mogen wordt bepaald door de richting van de klok.
12. Bij het speelveld Sinaï is er iets extra's. Tijdens je reis door dit speelveld kun je geboden verzamelen. Goede geboden volgens de bijbel en geboden die er wel

op lijken maar die toch niet helemaal kloppen. Je mag een gebodenkaart van de stapel pakken als je op een plaats met een wetssteen komt.

Wanneer je een gebodenkaart hebt, dan besluit je voor jezelf of dit een 'goed' of 'niet goed' gebod is. De goede houd je bij je, maar als je denkt dat je een gebod hebt dat niet klopt, dan leg je dat onder op de stapel.

In de oase tussen het speelveld Sinaï en het speelveld Kanaän ligt een tweede oase waar de spelers uitrusten en op elkaar wachten.

Wanneer iedereen daar is aangekomen, moet je weten aan welke geboden en leefregels je je moet houden en welke volgens de bijbel niet juist zijn. Verderop in het boekje staan de goede tien geboden en leefregels aangegeven. Eén van de spelers leest de goede geboden hardop voor. Voor ieder gebod, dat je gehouden hebt en dat klopt met één van de tien geboden uit de bijbel krijg je één letterfiche. Voor elk verkeerd gebod dat je gehouden hebt doe je één letterfiche terug in de pot.

Daarna gooit ieder opnieuw met de dobbelsteen om te bepalen wie vanuit de oase als eerste mag vertrekken naar het speelveld Kanaän. Wie de hoogste ogen gooit mag als eerste vertrekken. De volgorde waarin de spelers verder mogen wordt bepaald door de richting van de klok.

HET OUDE TESTAMENT

TEKSTEN EN OPDRACHTEN SPEELVELD EGYPTE

EGYPTE 1

Het begin van de geschiedenis van het volk Israël is beschreven in het eerste boek van de bijbel: Genesis. Dat betekent 'ontstaan'.

In Genesis staan de verhalen over de aartsvaders en aartsmoeders, Abraham en Sara, Isaäk en Rachel, Jacob en Rebekka. Zij leven in het land Kanaän. Er zijn ook familieruzies, bijvoorbeeld tussen de kinderen van Jacob. Eén van de kinderen, Jozef, wordt door zijn broers verkocht aan kooplieden die naar Egypte reizen. In Egypte gaat het erg goed met Jozef. Hij begint als huisknecht, maar wordt uiteindelijk onderkoning!

Door hongersnood in Kanaän gaan de zonen van Jacob graan kopen in het vruchtbare Egypte. Daar komen zij hun broer Jozef weer tegen, maar nu als onderkoning van Egypte.

Jozef neemt geen wraak op zijn broers, maar stelt ze wel op de proef. Uiteindelijk zorgt Jozef ervoor dat zijn hele familie naar Egypte komt. Zo redt hij zijn familie van de hongerdood.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Noem drie redenen waarom jij wel eens ruzie hebt met een broer of zus, een vriend of vriendin.
2. Met welke dingen moet jij wel eens geholpen worden?
3. Wat is er leuk aan om iemand anders te helpen?
4. Vertel in je eigen woorden hoe Jozef te weten komt of zijn broers wel eerlijk tegen hem zijn. (Genesis 42)

Voor de opdracht die je beantwoordt krijg je één fiche.

EEN SPEELSE REIS DOOR DE BIJBEL

EGYPTE 2

Na enige tijd sterft Jozef. Ook zijn broers en hun vrouwen sterven. Hun nakomelingen, de Israëlieten, krijgen veel kinderen. Overal in het land wonen zij, zoveel zijn het er.

Dan wordt er iemand farao van Egypte, die nog nooit van Jozef gehoord heeft. Hij wil de Israëlieten onder de duim houden en laat hen als slaven werken.

Het slavenvolk heeft o.a. ook meegewerkt aan de bouw van piramides. Een piramide is een groot koningsgraf, dat in blokken is opgebouwd, die een driehoek vormen. De piramide is een teken van de opstanding van farao.

De grootste piramide is die van Cheops met een hoogte van 137 meter en een inhoud van tweemiljoen kubieke meter. De bouw duurde 20 jaar.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Geef eens twee redenen waarom farao en de Egyptenaren bang waren voor zoveel Israëlieten?
Je moet helaas wel twee plaatsen terug.
2. Praat met elkaar over de volgende stelling: 'Het is goed dat de Egyptenaren de Israëlieten zo hard laten werken, want zij zijn buitenlanders in Egypte'.
Iedereen moet helaas één plaats terug.
3. Hoe zorgen mensen in Nederland voor buitenlanders?
Iets beter zou misschien wel kunnen: twee plaatsen terug.
4. Teken een piramide waarbij je medespelers ook kunnen zien hoe deze er van binnen uit ziet.
Dat kost even tijd: je moet één beurt overslaan.

EGYPTE 3

De rivier de Nijl is in Egypte erg belangrijk voor alles wat leeft. De overstroming van het land moet zorgen voor een goede oogst. In de tijd van de farao's dachten de mensen dat de Nijl een god was, in de vorm van een rivier. Osiris noemden ze die god.

De priesters gingen water scheppen, wanneer het land door de Nijl overstroomd was. Zij riepen dan dat ze de Nijl-god Osiris gevonden hadden.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Hoe vind je het idee dat een rivier door mensen gezien wordt als een god?
2. In wat voor soort dingen zouden mensen vroeger nog meer een god gezien hebben?
3. In welke zaken of gebeurtenissen zouden wij een god kunnen zien?
4. De Nijl kon geluk brengen door een overstroming. Wat brengt jou en je vrienden geluk?

Voor de opdracht die je beantwoordt krijg je twee fiches of mag je nog een keer met de dobbelsteen gooien.

EGYPTE 4

Er waren twee vrouwen, Sifra en Pua, zij hielpen de Israëlitische vrouwen bij de bevalling. Farao geeft deze vroedvrouwen de opdracht alle jongetjes die geboren worden te doden. Maar de vroedvrouwen hebben ontzag en eerbied voor God en doen niet wat farao van hen vraagt.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Hoe vieren wij feest wanneer er een kind geboren is?
2. Hoe zouden de Israëlieten, toen ze in Egypte waren, de geboorte van een meisje gevierd hebben?
En hoe zullen ze zich gevoeld hebben wanneer er een jongetje geboren werd?
3. Leg uit waarom jij vindt dat de vroedvrouwen heel moedig waren. (Eigenlijk zijn zij een soort helden.)
4. Wie is voor jou een voorbeeld van iemand die erg moedig is en waarom?

Voor de opdracht die je beantwoordt krijg je één fiche.

EGYPTE 5

In Egypte hadden de mensen verschillende goden. Osiris de god van de Nijl. Hathor, de godin van alles wat groeit (vruchtbaarheid). De mensen maakten een beeld van deze godin in de vorm van een koe.

Om te laten zien hoe belangrijk Hathor voor de mensen was, waren er grote tempels voor haar gebouwd. Toch vonden veel mensen dat Hathor nog dichterbij hen moest zijn dan alleen in haar eigen tempel. Daarom hielden ze grote optochten (processies) waarin ze het beeld van de koe met zich mee droegen. Zo voelden de mensen dat de godin dichtbij hen was.

Wij lopen niet met beelden van koeien rond, als een teken dat een god of godin dicht bij ons is. Toch hebben ook wij nu wel dingen, gewoonten of gebruiken die ons 'helpen'.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Vertel bij één van de volgende dingen, gewoonten of gebruiken waarom mensen die belangrijk vinden:
  - a. kruisje aan een ketting
  - b. een rugnummer op een sportshirt
  - c. merkkleding dragen
  - d. altijd een bepaalde kleur kleding dragen
  - e. met je lievelingspen schrijven
  - f. een beertje of poppetje aan je tas dragen
2. Bedenk zelf een ding, gewoonte of gebruik waardoor mensen zich tegenwoordig dicht bij God voelen. En leg uit waarom.
3. Aan welk verhaal uit de bijbel doet de processie met het beeld van de godin Hathor je denken? Vertel het in je eigen woorden.

Je krijgt van je linker en rechter medespeler één fiche.

HET OUDE
TESTAMENT

EEN SPEELSE REIS DOOR DE BIJBEL

EGYPTE 6

Jochebed, de moeder van Mozes, is bang dat het kind door farao gedood zal worden. In Exodus 1:22, zegt farao: 'Jullie moeten ieder jongetje dat bij de Israëlieten geboren wordt in de Nijl gooien.' Daarom verbergt ze het kind in een biezen mandje en zet dit in het riet langs de oever van de Nijl. De dochter van farao ontdekt het kind en neemt het mee naar het Egyptische hof.

De naam Mozes betekent: Ik heb hem uit het water getrokken. Mozes groeit op bij farao.

Groter geworden ziet hij de ellende van zijn volk (Ex. 2:11). Wanneer hij in een vlaag van woede een Egyptenaar dood slaat, vlucht hij naar de landstreek Midjan. Daar trouwt hij met Zippora.

Op een dag, tijdens het verzorgen van de schapen van zijn schoonvader, komt Mozes bij de berg Horeb. Hij maakt daar iets heel bijzonders mee. Een braamstruik die lijkt te branden en toch niet verbrand. Hier leert Mozes de god van Abraham, Isaäk en Jacob kennen. En Mozes leert het hier als zijn taak te zien om, in naam van God, de Israëlieten vrij te maken van hun slavenbestaan in Egypte.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Welke drie manieren zou jij kunnen bedenken om de Israëlitische jongetjes van de verdrinkingsdood te redden?
2. Vertel waarom Mozes moest vluchten naar Midjan (Ex.2.11 - 14).
3. Hoe denk je dat Mozes het vindt om de Israëlieten te helpen om weg te trekken uit Egypte?
4. Zouden alle Israëlieten wel weg willen uit Egypte? Waarom wel of niet?

Dit alles vraagt veel van je; daarom moet je de volgende beurt overslaan.

EGYPTE 7

Wanneer Mozes vraagt of zijn volk weg mag en er plagen over Egypte komen, wordt de onderdrukking in Egypte alleen maar erger. Farao laat er nu zelfs voor zorgen dat er geen stro meer is voor het bakken van stenen. Het volk moet zelf het stro gaan zoeken. Het werk wordt steeds zwaarder. Er zijn geen rustpauzes. De slavendrijvers en opzichters treden hard op (Ex. 5:13). Farao is van mening dat het volk te lui is om te werken. Hard optreden is, volgens farao, de beste methode om dat volkje uit Israël eronder te krijgen.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Waarom denk je dat farao wel of geen gelijk heeft?
2. Het is een soort straf die farao aan de Israëlieten geeft. Voor welke dingen uit het volgende rijtje vind jij dat je straf zou moeten geven, en welke straf moet dat dan zijn?
  - iets uit een winkel meenemen zonder te betalen
  - liegen
  - geld uit de portemonnee van een ander 'lenen'
  - smoesjes bedenken
  - roddelen
  - afkijken
  - slaan of knijpen
  - te hard met de auto rijden
  - iemand pesten
  - iemand met opzet zeer doen
  - niets meer tegen iemand zeggen
3. Welke straf heb je zelf wel eens gekregen, die je niet terecht vond? En waarom vond je de straf niet terecht?

Iedereen wordt opgejut. Na de opdracht moet je nog een keer met de dobbelsteen gooien.

EGYPTE 8

Mozes was 80 jaar en Aäron was 83 toen zij naar farao gingen. God zei tegen Mozes en Aäron: 'Misschien zegt farao dat jullie eerst een wonder moeten laten zien. Dan moet Mozes tegen Aäron zeggen: Gooi je stok voor farao op de grond. De stok zal veranderen in een slang.' Aan farao moeten Mozes en Aäron duidelijk maken dat hij geen recht heeft om dit volk als slaven in zijn land te houden. Farao blijkt hier echter geen boodschap aan te hebben. Hij doet wat hij wil.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Wat is het verschil tussen een wonder, zoals de stok die in een slang verandert en een goocheltruc?
2. Waarom heeft farao geen recht om het volk als slaven in zijn land te houden?
3. Wat zou jij tegen farao zeggen, om het volk weg te krijgen uit Egypte? Als je je antwoord gegeven hebt, lees dan de tekst van Exodus 5: 1-4.

Soms lukt het niet om je zin te krijgen. Ga na het uitvoeren van je opdracht naar het vakje waar de laatste speler staat.

EGYPTE 9

Farao wil de Israëlieten niet laten gaan. Dan treft Egypte de ene ramp na de andere. Er volgen wel 10 plagen! Farao en zijn volk dwepen met hun goden: de zonnegod, de maan, de Nijl, de heilige kikvors, de goddelijke sprinkhaan. Maar wat gebeurt er nu? De Nijl, de bron van het leven, wordt een stinkende rivier. Het land wemelt van de sprinkhanen en kikvorsen. Zij zijn een plaag voor de oogst. Het heilige vee krijgt veepest. Maar als de ergste ramp, de dood van alle oudste jongens van de Egyptenaren, is gekomen, dan moet farao de Israëlieten wel laten gaan. De Israëlieten vieren hun laatste nacht in Egypte. Het pesachfeest: met het geslachte lam, de bittere kruiden en de ongezuurde broden. Het zal het feest worden dat hen steeds zal blijven herinneren aan de uittocht uit Egypte.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Waaraan denken de Israëlieten als zij het pesachfeest vieren? Vieren de Joden dit feest nu nog? Waaraan denken de Joden dan?
2. Waaraan denken wij op 4 mei in Nederland? Wat vieren wij op 5 mei in Nederland?
3. Noem twee dingen waarin het pesachfeest en 4/5 mei op elkaar lijken? Vrijheid vraagt offers: lever twee fiches in.

HET OUDE
TESTAMENT

EEN SPEELSE REIS DOOR DE BIJBEL

EGYPTE 10

De Uittocht (Exodus) uit Egypte is een belangrijk hoofdthema in het Oude Testament.

De God van Israël leidt het volk, onder leiding van Mozes, weg uit het land van onderdrukking en geweld.

Deze uittocht heeft naar alle waarschijnlijkheid plaats gehad in de 13de eeuw voor Christus.

Hoe de uittocht tot uitvoering is gebracht is onbekend. Misschien zijn groepjes mensen via verschillende routes uit Egypte weggetrokken, richting woestijn.

Het volk trekt door de Schelfzee (of Rietzee). Het water brengt de allerlaatste scheiding aan tussen farao en zijn volk en het volk dat vrij wil zijn van onderdrukking. We lezen van grote watermuren (ter linker- en ter rechterzijde) en van een sterke oostenwind die de zee deed opdrogen (Ex. 14:21).

Hoe dat gegaan is, daar hebben veel mensen verklaringen voor gezocht. Maar het belangrijkste is, dat de uittocht en de tocht door de Rietzee is ervaren als een ingrijpen van God.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Noem drie dingen die de Israëlieten zeker nodig zullen hebben op hun reis, weg uit Egypte.
2. Wat zou jij absoluut mee willen nemen als jij een verre reis ging maken, naar een stad of land dat je niet kent?
3. Zijn er in onze tijd groepen mensen en volken die om welke reden dan ook vluchten uit een land, ergens naar toe waar het beter moet zijn?

De toekomst ziet er anders uit. Daarom loop je zo hard als je benen je dragen kunnen. Je mag nog een keer gooien en je krijgt drie letterfiches.

TEKSTEN EN OPDRACHTEN SPEELVELD WOESTIJN**WOESTIJN 1**

Veertig jaar moet het volk in de woestijn ronddwalen. Of het echt precies veertig jaren geweest zijn, dat weet niemand meer zeker. Het is een symbolisch getal en betekent dat het voor de Israëlieten een tijd van bezinning en inkeer was. De verschillende groepen mensen leren om een volk te worden en ze leren hun God kennen. De woestijnperiode is een periode van leren. Het beloofde land kun je niet zomaar binnentrekken. Er gaat een 'test' aan vooraf: de tocht door de eenzaamheid.

De woestijn is voor Israël het gebied tussen Egypte en Palestina, ofwel het gebied tussen slavernij en vrijheid.

Het volk heeft een hele tijd nodig om van slaven echte vrije mensen te worden.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Wat zijn momenten dat jij, van jezelf of van je ouders, eens na moet denken over de dingen die je hebt gedaan of wilt gaan doen?
2. Noem drie dingen die vervelend zijn aan alleen zijn.
3. Noem drie dingen die heel prettig zijn om alleen te doen.
4. Als je met een groepje vrienden samen bent en samen iets gaat doen, waarmee moet je dan rekening houden?

Voor de opdracht die je beantwoordt krijg je één fiche.

WOESTIJS 2

Zes weken na het vertrek uit Egypte komen de Israëlieten in de woestijn van Sin. De mensen mopperen tegen Mozes en Aäron. 'Het was beter geweest als de Heer ons dood had laten gaan in Egypte. Daar hadden we tenminste genoeg vlees en brood te eten. Jullie hebben ons alleen maar naar deze woestijn gebracht om ons allemaal te laten sterven van de honger.'

Er is veel gemor en gemopper.

Hieruit blijkt dat het volk risico's nemen niet echt aandurft. Het volk beklagt zich bij de leiders. Vroeger was het allemaal beter, zeggen ze. Ineens zijn ze de dwangarbeid in Egypte vergeten en verlangen ze terug naar een slavenbestaan. Er moet dus nog veel geleerd worden. Tal van oefeningen zijn nodig om te ontdekken dat ze een vrij volk zijn en dat zij zelf hun toekomst moeten maken.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. **Waarover mopper jij wel eens? Noem drie dingen.**
2. **Zelf dingen doen, dat moet je leren. Ook jij zult dingen zelf moeten leren doen.**
Vertel over twee dingen, die in het volgende rijtje staan, hoe jij het vindt om die alleen te doen.
  - een verre reis met de trein
  - logeren bij een oom of tante, opa of oma, kind of familielid
  - boodschappen doen in het dorp, de stad
  - een brief schrijven aan iemand die je niet goed kent
  - voor een groep mensen een verhaal(tje) vertellen
  - naar het sportveld, of het zwembad gaan
  - bij een vriendje of vriendinnetje eten en slapen
  - in het bos wandelen en de hond uitlaten
3. **Waarnaar verlang jij wel eens terug?**

Wanneer je een opdracht hebt beantwoord moet je helaas terug naar het begin van dit speldeel Sinai.

WOESTIJS 3

Terwijl de Israëlieten mopperden, zei de Heer tegen Mozes: 'Ik zal brood uit de hemel laten regenen'.

In de vroege ochtend lag er een dunne, korrelige laag op de woestijnstruiken. We weten dat dit verschijnsel te maken heeft met afscheiding van plantluizen. De korreltjes smaken naar honingkoek. Het wordt manna genoemd. Waarom? Omdat de Israëlieten verbaasd waren en zeiden: Manna? Dat betekent: Wat is dat? Het volk leert hierdoor dat vertrouwen belangrijk is. Er is elke dag weer genoeg om van te leven.

Ook het verhaal van de kwartels (Ex. 16:13) hoeft niet zo vreemd aan te doen. Kwartels waren na een lange tocht moe en 's avonds gemakkelijk te vangen. Op deze manier wordt duidelijk dat het volk niet hoeft terug te verlangen naar de 'vleespotten' van Egypte. Er is genoeg voedsel, ook in de woestijn. Voor iedereen!

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. **Wat moet er bij jou thuis gedaan worden voordat jullie 's morgens een boterham kunnen eten?**
2. **Noem eens twee dingen uit de natuur die wij mensen kunnen eten?**
3. **Kun je je voorstellen dat er mensen zijn die geen vlees willen eten? Vertel eens waarom.**
4. **Noem drie dingen die je heerlijk vindt om te eten en die óók gezond zijn.**

Wanneer je een opdracht hebt beantwoord mag iedereen één fiche uit de pot pakken. Want het manna en de kwartels zijn voor iedereen.

HET OUDE
TESTAMENT

EEN SPEELSE REIS DOOR DE BIJBEL

WOESTIJS 4

Bij het rondtrekken door de woestijn komen de Israëlieten ook andere groepen mensen en volken tegen. Dat levert soms oorlog op.

Zo waren er de Amalekieten (Ex. 17:8-16). In de omgeving van Kades slaan zij dikwijls hun tenten op.

Amalek kwam om met Israël strijd te voeren (vers 8). Het volk is daar niet goed op voorbereid. Amalek is de man van het laffe geweld tegenover mensen die niets hebben om zich te verdedigen. Het verhaal over Amalek maakt duidelijk dat macht en geweld uiteindelijk nergens toe leiden. Vertrouwen en gerechtigheid (iedereen heeft recht op iets) zijn uiteindelijk het sterkst. Het volk leert zo, dat het recht van de sterkste niet wint.

Weer een les om mee te leven.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. **Waarom denk je dat verschillende groepen in de woestijn oorlog met elkaar gingen voeren?**
2. **Kun je drie redenen bedenken waarom verschillende volken, in onze tijd, oorlog met elkaar voeren?**
3. **Met wie maak je zelf wel eens ruzie en waarover?**
4. **Noem twee mensen met wie je vooral geen ruzie wilt maken en vertel waarom niet.**

Na het uitvoeren van de opdracht moet je één van je gebodenkaarten ruilen met je linkerbuurman. Heeft één van jullie geen gebodenkaart, dan moet je een kanskaart pakken.

WOESTIJS 5

In de woestijn worden ook regels met elkaar afgesproken die gaan over slaven. Dat is begrijpelijk. Net weg uit Egypte (met veel slavernij) moet er voor gezorgd worden dat mensen elkaar niet weer tot slaven maken. In Ex. 21 en 22 is een soort wetboek met rechtsregels opgenomen.

Slaven hebben rechten. Men kan slaven bijvoorbeeld niet heel hun leven in dienst houden. Na het zesde jaar moeten de slaven vrij komen.

Ook zijn er voorschriften over rechtspraak. In het genoemde bijbelgedeelte staat: 'oog om oog, tand om tand'. Het gaat om een vergoeding die de tegenwaarde van het verlorene heeft: een leven voor een leven, een oog voor een oog.

Misschien voor ons wel strenge regels, maar wel heel duidelijk. Als je iets deed wist je ook welke straf je ervoor zou kunnen krijgen.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. **Hoe vind je het dat ook slaven rechten hadden bij het volk Israël?**
2. **'Oog om oog en tand om tand' wil zeggen: Wanneer iemand straf heeft gehad voor wat hij verkeerd deed, dan moet je hem/haar daarna ook vergeven. Dan moet die mens ook opnieuw kunnen beginnen en verder leven.**
3. **Hoe behandelen wij mensen die bijvoorbeeld in de gevangenis hebben gezeten? Kunnen zij weer opnieuw beginnen?**
4. **Wat vind jij moeilijker: iemand straf geven of tegen iemand zeggen dat je niet boos meer bent en dat je weer als vrienden verder wilt? Waarom?**
5. **Wat zou jij iemand anders nooit kunnen vergeven, denk je?**

Een kaart voor een kaart. Wanneer de opdracht is uitgevoerd mag je één van de gebodenkaarten ruilen met een kaart uit de stapel. Als je geen gebodenkaart hebt, dan moet je een kanskaart trekken en de opdracht uitvoeren, die op de kaart staat.

WOESTIJS 6

Eén van de dingen die het meest bekend zijn over de tocht door de woestijn, is het feit dat Mozes van God de tien geboden krijgt. Deze geboden of regels die maken dat het leven goed kan zijn. Ze worden door God, via Mozes, aan het volk gegeven. Het zijn leefregels op de weg van vrede, rechten voor iedereen en vrijheid. Deze leefregels zouden op stenen geschreven zijn en worden door het volk meegedragen in 'de ark'.

De ark wordt meegedragen tijdens de reis door de woestijn. Op deze manier wordt ook duidelijk dat God meegaat, vanuit Egypte via de woestijn naar het beloofde land. De ark wordt later naar Jeruzalem gebracht, de hoofdstad van het beloofde land.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Noem drie regels waaraan je je moet houden in het verkeer.
2. Welke regels(s) vind jij heel vervelend en moeilijk om je aan te houden?
3. Aan welke regels zouden volken zich moeten houden als het gaat om vrede, vrijheid en rechten voor ieder mens?
4. Welke organisatie komt op voor:
  - rechten van mensen
  - rechten en vrijheid van dieren
  - vrijheid van godsdienst en meningsuiting

Je mag nadat je de opdracht hebt beantwoord een gebodenkaart van de stapel pakken en beslissen wat je ermee doet. Of je houdt de kaart zelf of je geeft hem aan een ander. Wel mag je eerst kijken wat er op de kaart staat.

WOESTIJS 7

Het volk Israël krijgt de opdracht de 'tabernakel' te maken. Of liever gezegd: 'een tent der samenkomst' of 'een tent der ontmoeting'. De tent is een verplaatsbaar heiligdom met drie delen: de voorhof, het heilige en het heilige der heiligen. De ark staat in het heilige der heiligen. In het heilige staan: de zevenarmige kandelaar en de tafel met de twaalf toonbroden.

Dit heiligdom is erg belangrijk: De God van Israël is niet vast te leggen op een bijzondere plek, maar trekt met zijn volk mee. Vandaar ook dat de tabernakel er zeer sober uitzag. Men moest hem snel kunnen opbouwen en afbreken. Het volk is immers onderweg.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Iedere godsdienst kent plaatsen die 'heilig' zijn. Noem zo'n heilige plaats.
2. Waarom is een heiligdom eigenlijk belangrijk?
3. Een heiligdom is ook een plaats waar mensen veilig zijn. Je mag daar niet zomaar binnenvallen. In de loop van de geschiedenis zijn er veel mensen geweest die zich verstopt hebben in een kerk, of een andere heilige plaats om te schuilen. Daar komt het woord 'schuilkerk' vandaan. Wat vind jij van dit idee?
4. Welke mensen zouden in onze tijd gebruik willen maken van de kerk als een schuilplaats?

Bouwen kost natuurlijk tijd. Je moet dan ook één beurt overslaan.

HET OUDE
TESTAMENT

EEN SPEELSE REIS DOOR DE BIJBEL

WOESTIJS 8

In Egypte heeft het volk Israël veel goden leren kennen, die allemaal door middel van een beeld zichtbaar waren. In de woestijn waar het volk het erg moeilijk heeft en onzeker is wil het ook zo'n beeld. Israël kent echter geen beeld van God (of het zou de mens moeten zijn, zie Genesis 1:26). Maar het volk blijft aandringen en er wordt een gouden kalf gemaakt. De mensen moeten daarvoor hun gouden sieraden en goudstukken inleveren.

Van dit gouden kalf wordt gezegd: 'Dit is uw God, die u uit het land Egypte heeft gevoerd' (Ex. 32:4). Nu hoeft niemand meer terug te verlangen naar Egypte, want Egypte (macht en kracht) is nu in de woestijn uitgebeeld. Mozes is woedend als hij het gouden kalf ziet. Hij slaat het beeld kort en klein. De God waarin Mozes geloofd wil niet door middel van een beeld bij de mensen zijn. Deze God wil dat de mensen over God blijven praten, dat zij ervaringen die met deze God te maken hebben aan elkaar vertellen.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Noem een voordeel en een nadeel van een god, die je in de vorm van een beeld voor je neer kunt zetten?
2. Waarom denk je dat niet ieder mens eenzelfde beeld van God heeft?
3. Hoe ziet God er volgens jou uit?
4. Denk je dat God ook steeds weer anders zou kunnen zijn?

Het gouden kalf kostte alle mensen gouden sieraden en andere bezittingen. Helaas moet jij hier één fiche inleveren.

WOESTIJS 9

Na heel veel jaren van zwerven door de woestijn, bereikt het volk de grenzen van het beloofde land: Kanaän.

Mozes laat verspieters het land verkennen (Num. 13). Zij komen terug met de boodschap dat het land vruchtbaar is: 'Een land van melk en honing'. De verspieters nemen druiventrossen mee die bijna niet te dragen zijn. Wel is daar de boodschap bij dat het volk sterk is en de steden groot en ommuurd. Sommige mensen van het volk worden bang. Ze komen in opstand en willen dat vreemde land met zijn sterke mensen, niet binnen trekken.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Waar zouden de verspieters vooral op hebben moeten letten toen zij Kanaän 'stiekem' binnen trokken.
2. Als je iets stiekem wilt doen, moet je je dan ook goed voorbereiden? Waaraan moet je dan denken?
3. Soms moet je elkaar ook aanmoedigen om door te zetten en verder te gaan. Als jij in Mozes' schoenen zou staan, wat zou jij dan tegen de mensen zeggen om hen moed in te praten?

Dat is een hele tegenvaller voor het volk. Voor jou valt deze opdracht ook tegen, je moet terug naar het vakje waar de laatste speler van het spel staat.

WOESTIJN 10

Voor het binnengaan van het beloofde land wordt Jozua opvolger van Mozes. Hij is dan ook de nieuwe leider (Deut. 31). Mozes kijkt vanaf een berg uit over Kanaän (Deut. 34). Dan sterft hij vlak voordat het volk het beloofde land binnentrekt. Van Mozes wordt gezegd dat niemand zulke grote daden gedaan heeft als hij (vers 11).

Jozua wordt de nieuwe aanvoerder. Het volk belooft naar Jozua te luisteren, zoals zij dat ook deden naar Mozes. Dat zal soms gemakkelijk zijn en soms moeilijk. Omdat het beloofde land nu heel dichtbij is, vinden de mensen het gemakkelijker om vol te houden.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Wanneer je lang in de auto moet zitten, bijvoorbeeld als je op vakantie gaat, bedenken je moeder en vader vaak manieren om je 'bezig' te houden.
Noem eens twee van die manieren om jou zoet te houden op een lange reis.
2. Wanneer je bijna aankomt op de plaats van bestemming is het soms heel moeilijk en soms ook juist heel gemakkelijk om het nog even vol te houden. Waarom?
3. Waarom zou Mozes het jammer gevonden hebben dat hij niet met het volk mee kon het beloofde land in?

De Israëlieten zijn er bijna. Jij ook?? Je mag nog één keer met de dobbelsteen gooien.

TEKSTEN EN OPDRACHTEN SPEELVELD KANAÄN**KANAÄN 1**

Jozua neemt de leiding over van Mozes. Jozua krijgt de opdracht de rivier de Jordaan over te trekken met het gehele volk. De priesters die de ark - de verbondskist - dragen, gaan voorop.

Als herinnering worden er twaalf gedenksteden neergezet. Bij Gilgal, vlakbij Jericho, worden de kinderen besneden, die tijdens de tocht door de woestijn geboren zijn. De besnijdenis is het teken van het verbond tussen God en het volk Israël.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Wat is het verschil tussen het besnijden van pasgeboren jongetjes, 8 dagen na de geboorte, en het dopen van kinderen in onze kerken? En waarom lijkt het toch ook weer op elkaar?
2. Vertel wat er gebeurt wanneer een kind gedoopt wordt. Krijgen de ouders en de kinderen ook iets mee als teken van het verbond?
3. Meestal worden er in de kerk kinderen gedoopt. Worden er ook wel eens volwassenen gedoopt? Wanneer? Hoe?

Voor de opdracht die je beantwoordt krijg je één fiche.

HET OUDE
TESTAMENT

EEN SPEELSE REIS DOOR DE BIJBEL

KANAÄN 2

De bewoners van Kanaän worden Kanaänieten genoemd. In hun boerengeloof zijn er veel dingen belangrijk, die in het dagelijks leven van boeren een rol spelen. Sommigen vereren stenen (masseben), bomen of dieren. Er zijn veel goden, waarvan Baäl en Astarte de bekendsten zijn. Baäl betekent 'heer'. Hij werd ook de god van de storm en het onweer genoemd (in de gedaante van een brullende stier). Ook wordt Baäl de god van de hemel en de zon genoemd. Dans en muziek zijn erg belangrijk bij het vereren van Baäl. Ook het volk Israël komt in contact met deze godsdienst van de inwoners van Kanaän. Sommige mensen willen dat ook graag; anderen willen zich alleen houden aan de God van hun voorouders.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Bij de opdracht die je hier moet uitvoeren moeten al je medespelers meedoen.

Zing met elkaar een lied dat gaat over een verhaal uit het Oude Testament.

Bijvoorbeeld:

- Abraham, Abraham...
- Als je geen liefde hebt voor elkaar.
- Jericho, Jericho...
- Met Mozes zijn wij mee gegaan.
- Ruth die eens uit Moab kwam.
- Toen Jonas in de walvis zat.

(Uit: Hanna Lam, Alles wordt nieuw, Callenbach)

Je kunt ook een lied uit het Liedboek voor de kerken zingen.

Of kies zelf een lied dat je mooi vindt!

Bij welk verhaal uit het Oude Testament hoort het lied dat jullie hebben gezongen?

In een vreemd land en bij vreemde mensen heb je elkaar nodig en moet je elkaar helpen: degene die de meeste fiches los op tafel heeft liggen geeft je daarom één fiche. (Als je zelf de meeste fiches los op tafel hebt liggen, mag je één fiche uit de pot trekken).

KANAÄN 3

Het volk trekt het land Kanaän binnen en komt voor de gesloten poorten van Jericho te staan. In plaats van een belegering volgt er een optocht met de ark rond de stad. Zes dagen trekken ze één keer rond de stad. Ondertussen blazen de priesters op de trompet, maar de anderen mogen geen kik geven. Op de zevende dag trekt de stoet zeven keer om de stad, terwijl de priesters op de trompet blazen. Bij de zevende keer zegt Jozua: 'Schreeuw!' Dan roept iedereen uit alle macht en de muren van de stad Jericho storten in (Jozua 6). Het verhaal wil duidelijk maken dat het land niet zomaar op eigen houtje veroverd kan worden, maar dat het land door God aan het volk gegeven wordt.

Na de val van Jericho wordt het hele land door de Israëlieten ingenomen. De twaalf stammen verdelen het land.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Na zeven dagen nemen de Israëlieten Jericho in bezit.
Voor de Israëlieten is de zevende dag een bijzondere dag.
Wanneer is de zevende dag volgens de Israëlieten.
Wat doen de mensen die dag wel en niet?
2. Vertel jij eens welke vaste bezigheden je op elke dag van de week hebt, behalve naar school gaan.
3. Voor veel christenen is de zondag een bijzondere dag.
Wat is er voor hen zo belangrijk aan de zondag?
4. Wat is voor jou een heel bijzondere dag in je leven?
Wat doe je dan wel en niet?

Wanneer je je opdracht hebt gedaan, mag je drie fiches pakken.

KANAAN 4

Wanneer Jozua met de Israëlieten de stad Jericho aanvalt, zegt hij: 'De hele stad moet vernietigd worden. Alleen Rachab en haar familie mogen blijven leven.' Want Rachab had de twee spionnen verstopt, die eerder naar Jericho waren gestuurd. Zo mochten Rachab, haar vader en moeder, haar broers en alle andere familieleden bij het kamp van de Israëlieten komen wonen.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Wat vind je van de beloning die Rachab krijgt, omdat zij de spionnen verstopt heeft voor de soldaten van Jericho?
2. In ons land en in onze tijd worden mensen, die anderen geholpen hebben met 'onderduiken' voor de vijand, soms beloond met een 'lintje' van de koningin. Hoe vind je dat?
3. Anne Frank is een jong meisje, dat geschreven heeft over haar ervaringen in de oorlog. Wat vind je bijzonder aan het verhaal van Anne Frank?

Voor de opdracht die je beantwoordt mag je acht plaatsen vooruit.

KANAAN 5

Als het volk Israël een tijdje in het land Kanaän woont, gaan de mensen manieren bedenken waarop zij hun leven, wonen, werken enz. willen regelen. In die tijd zijn er mensen die rechter genoemd worden. Het is hun taak het recht van God te handhaven. Het volk moet zich houden aan de afspraken die zij met God en elkaar gemaakt hebben. Rechters zijn een soort redders in nood, leiders van een bepaald beperkt gebied. Enkele rechters waren: Deborah, Barak, Gideon, Jefta en Simson. Deborah zat onder de Deborah-palm en sprak recht tussen mannen en vrouwen. Het oudste lied in de bijbel is van haar. (Rechters 5).

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Met welke mensen in ons land nú zou je de rechters van toen kunnen vergelijken?
2. Waar moeten mensen die leiders zijn van een volk of een dorp, heel veel aandacht voor hebben vind je?
3. Denk je dat rechters hetzelfde deden als de politie doet bij ons of niet? Leg je antwoord uit.
4. Noem vier regels in het verkeer waaraan je je als fietser of als automobilist moet houden? Wat gebeurt er als je je niet aan die regels houdt?

Dat er rechters nodig zijn betekent, dat er mensen zijn die zich niet aan de regels houden. Daarom moet je één fiche inleveren of een beurt overslaan.

HET OUDE
TESTAMENT**KANAAN 6**

In de tijd van de rechters zijn er groepen mensen in het land die een koning willen. Dat was gemakkelijk. De volken in de buurt hadden ook een koning. Natuurlijk waren er ook mensen die dat niet zo zagen zitten. De eerste koning is Saul. Maar hij blijft niet trouw aan het verbond met de God van Israël. Na hem komt David. Hij laat met vallen en opstaan zien dat een koning in Israël soms veel lijkt op een herder, die zorgt voor zijn schapen. Daarna komt Salomo op de troon. Hij is bekend geworden om zijn wijsheid, maar ook om de bouw van de tempel in Jeruzalem (969-962 voor Christus). Daarna komen er koningen die over een deel van het land regeren.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Vertel iets belangrijks over één van de volgende koninginnen van Nederland:
  - Koningin Wilhelmina
  - Koningin Juliana
  - Koningin Beatrix
2. Als je voor koning of koningin zou kunnen studeren, zou je dat dan willen? Welke vakken zou je dan vooral belangrijk vinden?
3. Voor de mensen in Kanaän was een koning erg belangrijk. Is voor mensen in Nederland een koning of koningin erg belangrijk? Leg je antwoord uit.

Voor de opdracht die je beantwoordt krijg je twee fiches uit de pot.

EEN SPEELSE REIS DOOR DE BIJBEL

KANAAN 7

Na de regering van Salomo komt er een scheuring tussen de tien stammen in het noorden (Israël) en de twee stammen (Juda) in het zuiden. Verschillende koningen komen in beide rijken aan de macht. Daarnaast zijn er ook profeten, mannen en vrouwen, die het volk en de koning duidelijk blijven maken wat God van hen wil. De profeten moeten de boodschap van God eerlijk en duidelijk aan de mensen doorgeven. Dat valt soms echt niet mee. In Israël treedt rond 750 voor Christus Amos op, een boer uit Tekoa in Juda. Amos gaat vooral tekeer tegen het onrecht dat hij in zijn land ziet gebeuren. De armen worden uitgebuit en er wordt niet eerlijk recht gesproken. Amos zegt bijvoorbeeld: 'Ja, ik weet wel hoeveel kwaad jullie doen en hoe vaak jullie verkeerde dingen uithalen: jullie brengen onschuldige mensen in het nauw, jullie laten je omkopen en wanneer jullie rechtspreken, behandelen jullie de arme mensen niet eerlijk.' (Amos 5:12)

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Als je volgens de regels van het verbond met God wilt leven, hoe moet je dan met mensen omgaan die arm zijn?
2. Als jij iets hebt, dat andere kinderen niet hebben, mogen zij dat dan wel eens van je lenen? Bijvoorbeeld: speelgoed, knikkers, enz. Vertel hoe dat dan gaat.
3. Hoe regelen volwassenen dat, als zij iets willen hebben, maar er geen geld voor hebben?
4. Zeg eens wat je van de volgende regels vindt:
  - kinderen die even oud zijn moeten evenveel zakgeld krijgen.
  - mensen die werken en even oud zijn moeten evenveel geld verdienen.

Voor de opdracht die je beantwoordt krijg je zoveel fiches uit de pot, als je ogen gooit met de dobbelsteen.

KANAAN 8

Achab is koning van Israël. In die tijd is Elia profeet. Achab is getrouwd met Izebel, een prinses uit Fenicië. Zij brengt haar eigen geloof mee. Achab gaat ook de god Baäl vereren.

Achab en Elia hebben iedere keer ruzie met elkaar over deze godsdienst. Op de berg Karmel vechten zij het uit. Het slot van het liedje is dat alle Baälpriesters gedood worden. Elia moet daarna vluchten.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. **Waarom is het zo moeilijk om in vrede naast elkaar te leven als er twee godsdiensten in een land zijn?**
2. **Kun je uitleggen waarom er juist door verschillen in godsdienst zo vaak oorlog gevoerd wordt?**
3. **Op welke plaatsen in de wereld is er nu oorlog? Op welke manier speelt godsdienst daarbij een rol?**
4. **Bestaat er een godsdienst die de enige 'echte' of juiste is? Leg je antwoord uit.**

Voor de opdracht die je beantwoordt mag je nog een keer gooien met de dobbelsteen.

KANAAN 9

Van 744-727 voor Christus is Assyrië het belangrijkste land: een wereldrijk. Israël en Juda zijn niet sterk genoeg om zelfstandig te blijven.

De steden worden door Assyrië veroverd en veel inwoners worden weggevoerd uit hun land. Profeten als Micha en Hosea hadden in de jaren daarvoor gewaarschuwd voor deze inval vanuit het noorden. Het heeft niet geholpen.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. **Noem de vier belangrijkste landen op van de tijd waarin je nu leeft?**
2. **Hoe komt het dat deze belangrijke landen zo belangrijk geworden zijn?**
3. **Zijn belangrijke landen ook landen die op de beste manier zorgen voor hun inwoners? Leg je antwoord uit.**
4. **Hoe zou Micha hebben geweten dat er oorlog kwam met de Assyriërs? Wanneer je je opdracht hebt beantwoord, moet je één fiche inleveren.**

HET OUDE
TESTAMENT

EEN SPEELSE REIS DOOR DE BIJBEL

KANAAN 10

Veel verschillende volken vallen Kanaän binnen. Het volk heeft het vaak zwaar te verduren.

Ook Perzische koningen zijn een tijd lang de baas over het volk Israël. Maar ook dan zijn er weer mensen die het volk vertellen over hoe het was voordat de Perzen het land bezet hielden. Ezra, Nehemia en Esther bijvoorbeeld, zijn altijd blijven zorgen voor hun eigen mensen.

Sommige Perzische koningen hebben er geen moeite mee als het volk Israël zijn eigen God eert. Als iedereen maar belasting betaalt. Er zijn zelfs Joden die een belangrijke positie aan het hof hebben. Het verhaal van Esther gaat daarover. Het is net een sprookje.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. **Waarom lijkt het verhaal van Esther, het joodse meisje dat koningin werd, net op een sprookje?**
2. **Zouden er ook nu nog mensen zijn, die zich inzetten voor de mensen van hun eigen volk, terwijl anderen de baas zijn in hun land?**
3. **Zijn er in Nederland buitenlanders die een belangrijke positie hebben in de regering? Leg je antwoord uit.**

Voor de opdracht die je beantwoordt mag je twee fiches pakken.

TIEN GEBODEN

Ik ben de Heer, jullie God. Ik heb jullie laten wegtrekken uit Egypte, waar jullie slaven waren. Jullie mogen geen andere goden vereren.

Jullie mogen geen godenbeelden maken.

Jullie mogen niet neerknielen voor zulke beelden en ze niet vereren.

Jullie mogen mijn naam niet op een verkeerde manier gebruiken.

Denk aan de sabbat: dat moet een bijzondere dag voor jullie zijn. Zes dagen van de week mogen jullie werken, maar op de zevende dag niet.

Behandel je vader en je moeder op de goede manier.

Je mag niet vermoorden.

Je mag je vrouw of man niet ontrouw zijn.

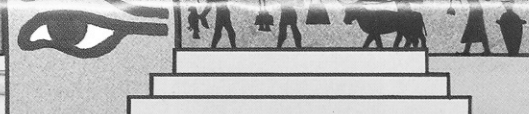
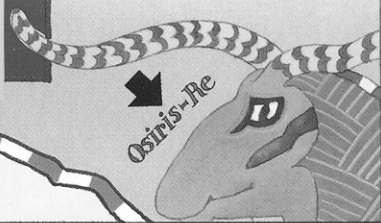
Je mag niet stelen.

Je mag aan de rechters geen leugens over iemand vertellen.

Je moet niet iets willen hebben wat al van een ander is.

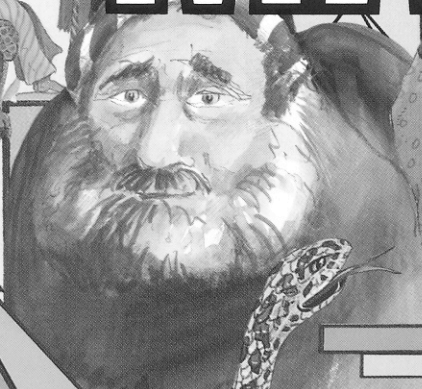

HET NIEUWE
TESTAMENT

MANNA

SPELREGELS EN TEKSTEN

Assoean

MET BIJBELTEKSTEN
UIT DE STARTBIJBEL

Spelregels en opdrachten Nieuwe Testament

Aantal spelers: 2 tot 6
Leeftijd: vanaf 8 jaar

DOEL VAN HET SPEL

De spelers leggen met behulp van letterfiches een compleet gezegde uit de bijbel. De letterfiches worden in de loop van het spel verzameld d.m.v. kanskaarten en opdrachten uit het opdrachtenboekje. Wie het eerst een compleet gezegde op tafel heeft gelegd, heeft gewonnen.

INHOUD NIEUWE TESTAMENT

speelbord met 6 tijdvakken

8 gezegdenkaarten Nieuwe Testament

240 letterfiches

90 kanskaarten Nieuwe Testament (15 bij elk tijdvak)

6 pionnen

1 dobbelsteen

1 zandloper

teksten en opdrachten in het opdrachtenboekje

VOORBEREIDING

Leg het speelbord Nieuwe Testament uit op tafel.

Achterop elke kanskaart staat een gekleurde kandelaar. Sorteert de kanskaarten per kleur en schud elk stapeltje van 15 kaarten apart. Leg de zes stapeltjes rondom het bord zodat elk stapeltje dichtbij de bijbehorende gekleurde kandelaars ligt, die ook op het speelbord zijn afgebeeld.

Schud de gezegdenkaarten Nieuwe Testament en leg die ook op een stapeltje ondersteboven naast het speelbord.

Op elke gezegdenkaart staan drie gezegden: een kort gezegde (A), een iets langer gezegde (B) en een nog langer gezegde (C) uit de bijbel. Spreek voordat je gaat spelen met elkaar af of je met de A-serie, de B-serie of de C-serie met gezegden gaat spelen. Iedereen moet dezelfde serie nemen.

Leg alle letterfiches met de letters naar beneden in de deksel van de doos.

Elke speler kiest een pion en zet die op het bijbehorende gekleurde vakje 'Start'. Ieder gooit met de dobbelsteen. Wie de hoogste ogen gooit mag beginnen.

SPELREGELS

1. Aan het begin van het spel trekt elke speler een gezegdenkaart en vijf letterfiches uit de pot.
2. Je pakt steeds zelf de toegestane hoeveelheid fiches uit de pot of stort ze terug als dat moet. Eerlijk is eerlijk.
3. Je mag met je pion zoveel plaatsen vooruit als je ogen gooit. Iedere speler volgt de richting van de pijlen op het speelbord. Soms kun je twee kanten op. Je moet dan kiezen welke weg je neemt. Langs de ene route zijn weinig bijzondere vakjes; dat is de veiligste weg, maar je kunt er ook niet veel letterfiches verzamelen. Langs de andere weg zijn er meer gevaren en opdrachten. Ben je aan het einde van het spel en heb je je gezegde nog niet kunnen leggen, dan ga je aan het begin van de route gewoon verder. De volgorde waarin de spelers mogen gooien wordt bepaald door de richting van de klok.
4. Wanneer je op een vakje met een kandelaar komt, pak je een kanskaart van het stapeltje kaarten met dezelfde kleur kandelaar als waarop je staat. Is de kanskaart die je getrokken hebt een **tekstkaart**, dan lees je de tekst van de kanskaart hardop voor. Heb je geluk, dan krijg je er letterfiches bij, maar soms moet je er inleveren. Een enkele keer is er iets anders dat je moet doen. Als je klaar bent leg je de kanskaart weer onderop het stapeltje.
5. Is de kanskaart die je getrokken hebt een **symboolkaart**, met een vis, brood of wijnkaraf, dan moet je die bewaren. Wanneer je meer symboolkaarten verzamelt kun je die inwisselen voor letterfiches. Drie dezelfde symboolkaarten (vis, brood of wijnkaraf) ruil je in voor *vijf* letterfiches. Wanneer je van elk symbool één kaart hebt is dat *zeven* letterfiches waard! Wanneer je symboolkaarten inruilt voor letterfiches leg je de kaarten weer onderop de stapel symboolkaarten.
6. Kom je op een vakje met een cijfer, dan lees je de tekst met datzelfde nummer uit het opdrachtenboekje voor. De afbeelding op het speelbord bij het vakje heeft altijd te maken met de tekst die je in het boekje leest. Let op: elk tijdvak heeft de nummers 1, 2 en 3. Na de tekst volgen verschillende opdrachten waaruit je er één kiest, die tijdens het spel nog niet door één van de spelers is uitgevoerd.

7. Kom je op een vakje met een leeuw (de leeuwewuil), dan heb je pech: je moet bij 'start' opnieuw beginnen.
8. Als een opdracht aan tijd gebonden is, heb je de tijd zolang de zandloper loopt.
9. Iedere speler legt zijn letterfiches open voor zich en vormt woorden van het gezegde als dat mogelijk is.
10. Er zijn vier blanco letterfiches in het spel. Deze mogen voor elke willekeurige letter gebruikt worden.
11. Wanneer je aan de beurt bent, mag je **voordat** je met de dobbelsteen gooit één

letterfiche ruilen voor een ander letterfiche uit de pot. Misschien heb je geluk, zodat je je gezegde eerder compleet kunt leggen. In plaats van te ruilen met de pot mag je ook een blanco letterfiche van één van je medespelers omruilen voor de desbetreffende letter van jezelf. Dat kan dus alleen maar als het blanco letterfiche in een compleet woord ligt.

12. Er zijn opdrachten waarbij je van de andere spelers één of meer letterfiches krijgt. In dat geval mag je de letter zelf pakken, maar je mag alleen kiezen uit de letters die nog 'los' voor de speler liggen. Letterfiches die een compleet woord vormen mogen niet gepakt worden. Als er bij een medespeler helemaal geen fiches los liggen, mag je niet zelf pakken. In dat geval bepaalt je medespeler welke letter hij weghaalt uit één van zijn woorden.

HET NIEUWE TESTAMENT

EEN SPEELSE REIS DOOR DE BIJBEL

TEKSTEN EN OPDRACHTEN TIJDVAK 1. (LICHTGROEN)

JEZUS VAN NAZARETH

TIJDVAK 1. TEKST 1. LEREN

Het Nieuwe Testament bevat 27 boeken. Er zijn vier boeken die gaan over Jezus van Nazareth. Die boeken heten 'Evangelien'. Hierin vertellen de schrijvers over het leven en sterven en de opstanding van Jezus. Soms krijgt hij de naam 'Jezus, de zoon van Jozef' of 'Jezus, de zoon van de timmerman'.

Toen de mensen in zijn land meer van hem gingen horen, kreeg hij steeds vaker de naam 'Jezus van Nazareth'. Later kreeg hij nog andere namen.

Jezus was een Jood en hield zich aan de godsdienstige regels en wetten van zijn land. Deze kun je vinden in de boeken van het Oude Testament (de Tora en de Profeten).

Door zijn doen en laten maakt Jezus duidelijk wat het concreet betekent om te leven met de God van Israël.

Hij maakt dat duidelijk door gelijkenissen te vertellen aan zijn leerlingen, zijn discipelen. Zoals de leraren of rabbi's in zijn tijd allemaal doen, geeft hij les. 'Leren' bij Jezus is niet 'uit het hoofd leren', maar het voorbeeld van je leraar navolgen.

Jezus geeft vaak les in de buitenlucht, liefst op een berg. Heel bekend zijn zijn lessen uit de *bergrede* (Matteüs 5-7).

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Noem de namen van vijf beroemde mensen die een bijnaam hebben gekregen, zoals Karel 'de Grote' en Elvis Presley, 'the King'.
2. Vertel hoe je het volgende geleerd hebt: voetballen, dansen, de tafel van vier, de plaatsen in Nederland, zwemmen, lezen, veters strikken, waarom je bepaalde dingen wel of niet mag doen.
3. Wat vind je gemakkelijker: dingen uit je hoofd leren of dingen leren door ze na te doen?
4. In Matteüs 5 staat de bergrede. Noem drie onderwerpen waarover Jezus in de bergrede met zijn leerlingen praat. Vertel van één van deze dingen wat jij denkt dat Jezus daarmee bedoelde.

Wanneer je een vraag goed beantwoordt, krijgt iedere speler één letterfiche uit de pot.

TIJDVAK 1. TEKST 2. VIERN

Het joodse jaar kent wel 20 feesten. Die feesten zijn belangrijk voor de joden. Zij helpen je het jaar door. Ook in de verhalen over Jezus' leven spelen feesten een belangrijke rol.

In het evangelie naar Johannes is de bruiloft in Kana het eerste optreden van Jezus. Daar wordt water in wijn veranderd. Dat verhaal laat zien dat God graag wil dat alle mensen genoeg hebben.

Feest vieren is niet alleen belangrijk vanwege het lekkere eten, mooie kleren en cadeaus. Bij vieren gaat het er ook om terug te denken aan vroeger. We worden herinnerd aan het verleden en hopen op een goede toekomst.

Voor het volk Israël heeft vieren alles te maken met wat het in het verleden heeft meegemaakt. Het grootste feest is het feest van de bevrijding uit Egypte, het joodse paasfeest.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt:

1. Wat vind jij het leukste feest om te vieren? Vertel ook waar je aan denkt tijdens dit feest. Welke dingen maken dit feest vooral zo leuk?
2. Welke feesten vieren we in Nederland? Ken je ook feesten die mensen in andere landen vieren? Noem er twee.
3. Wat vieren mensen bij een bruiloft? Vertel op welke verschillende manieren mensen een bruiloft vieren.
4. Leg uit waarom het feest over de uittocht uit Egypte voor joden het belangrijkste feest is.

Wanneer je de opdracht goed hebt uitgevoerd, krijg je drie letterfiches.

TIJDVAK 1. TEKST 3. DIENEN

Sommige mensen dachten van Jezus dat hij als een soort koningszoon of held met geweld verandering in de wereld zou brengen. Maar Jezus zegt juist dat hij niet is gekomen om te heersen, maar om te dienen. Hij wilde dat iedereen aandacht en zorg zou hebben voor de mensen om hen heen. Het uitgangspunt in het leven van Jezus is: er te zijn *ten dienste van de ander*.

In de kerk heet die dienst aan andere mensen: *diaconie*. Op allerlei plekken in de bijbel komt dat woord voor.

In het begin van het Oude Testament krijgen de mensen de opdracht de aarde te dienen (Gen. 2). En dan natuurlijk de hele aarde: de natuur met alle dieren en ook de mensen.

Er staat in de bijbel zelfs een regel dat het land eens in de zeven jaar niet bewerkt mag worden. Het zevende jaar is het sabbatsjaar.

Jezus herhaalt deze regels nog eens voor de mensen van zijn tijd. Hij vraagt hen dringend niet de baas te spelen over andere mensen, maar anderen te dienen. Leerlingen en volgelingen van Jezus van Nazareth zijn dus in de eerste plaats dienaren!

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Noem drie voorbeelden van dingen die je doet als je macht hebt en drie voorbeelden van dingen die je doet als je dient.
2. Noem een voorbeeld waaruit blijkt dat mensen zich niet altijd houden aan de opdracht de aarde te dienen.
Hoe kun je dat wel doen?
3. Wanneer je in een winkel komt, zeggen mensen ook wel eens: 'Waarmee kan ik je van dienst zijn?'
Waarom vragen ze dat?
Wat bedoelen ze daarmee?
4. In de kerk zijn er mensen die als diaken een speciale taak hebben.
Waarvoor moeten diakenen zorgen?

Dienen betekent dat de anderen voorgaan: alle andere spelers krijgen één letterfiche uit de pot. Jij krijgt niets.

TEKSTEN EN OPDRACHTEN TIJDVAK 2. (BLAUW)**HET LEVEN VAN DE EERSTE GEMEENTE****TIJDVAK 2. TEKST 1. SAMENKOMSTEN**

Jezus van Nazareth verzamelt een groep van 12 leerlingen om zich heen. Deze groep wordt al snel veel groter, omdat de woorden en daden van Jezus de mensen aanspreken. Na Jezus' dood en opstanding ontstaan de eerste groepen christenen. Zij komen in het begin in de joodse synagoge bijeen om te leren en te bidden. Een synagoge is het gebouw waar de joden bij elkaar komen op de sabbat (synagoge is het Griekse woord voor *samenkomen*). Later ontstaan er kerken waar de christenen samenkomen. Een synagoge bestaat uit een middenzaal met aan beide kanten een zuilengang. Bovendien zijn er galerijen voor de vrouwen. Een synagoge heeft een overste die de diensten leidt. Ook is er aan zo'n leerhuis een chazzan verbonden: een dienaar. Hij leest uit de heilige Schriften. Heel belangrijk in de dienst in de synagoge is het uitspreken van het 'Sjema': 'Luister, Israël! De Heer is onze God, hij is de enige. Je moet van hem houden met hart en ziel, met alles wat je in je hebt' (Deuteronomium 6:4 en 5).

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Bidden is praten met God. Er zijn een heleboel gebeden met vaststaande woorden. Zoals het 'Onze Vader' of een vast gebed voor het eten. Wat vind je beter: een gebed met vaststaande woorden of een gebed dat je zelf verzint? Waarom?
2. Wat doen de volgende mensen in de kerk:
  - dominee
  - pastor
  - organist
  - koster
  - misdienaar
  - ouderling
  - diaken
3. De *synagoge* is een plaats om te leren en te bidden. Welke dingen doen mensen in de *kerk*?
4. In alle wereldgodsdiensten bestaan gebouwen waar de gelovigen samenkomen. Noem de namen van die gebouwen bij moslims, hindoes, joden en boeddhisten.

Je krijgt van je linker en rechter medespeler elk één letterfiche.

HET NIEUWE
TESTAMENT

EEN SPEELSE REIS DOOR DE BIJBEL

TIJDVAK 2. TEKST 2. AVONDMAAL / EUCHARISTIE

In het Nieuwe Testament zijn brood en wijn belangrijk voor de eerste christelijke gemeente wanneer ze bijeenkomen. Jezus heeft de maaltijd met brood en wijn ingesteld op het joodse paasfeest, op de avond van zijn arrestatie. Katholieken noemen die maaltijd eucharistie; protestanten noemen die maaltijd avondmaal. Jezus heeft aan het bestaande joodse paasfeest een andere, nieuwe betekenis gegeven: voortaan zullen zijn volgelingen bij het vieren van deze maaltijd terugdenken aan het leven en sterven van hun Heer. Want bij de instelling van de maaltijd heeft Jezus gezegd: 'Houd deze maaltijd steeds weer om aan mij te blijven denken' (Lukas 22:19).

Bij het vieren van de eucharistie en het avondmaal denken de mensen aan het lijden en sterven van Jezus en hopen zij op zijn terugkomst. Dan breekt er een nieuwe tijd van liefde en rechtvaardigheid aan.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Brood en wijn zijn symbolen. Die hebben een diepere betekenis. Welke betekenis hebben brood en wijn bij avondmaal en eucharistie?
2. De vis is één van de oudste christelijke symbolen. Het is het symbool van het geloof in Christus als redder.
De eerste letters van de geloofsbelijdenis: 'Iesous CHristos THEou Uios Soter' vormen namelijk samen het woord *ICHTUS*. Dat is het Griekse woord voor vis.
De vertaling van deze geloofsbelijdenis is: 'Jezus Christus, Gods zoon, is verlosser'.
Noem twee bijbelse verhalen waarin een vis of vissen een rol spelen.
3. Op straat kom je ook symbolen tegen met een speciale betekenis. Noem drie symbolen die je op straat kunt tegenkomen en laat de andere spelers vertellen waar dit symbool naar verwijst.

Iedere speler die een viskaart in zijn bezit heeft, geeft er één aan jou.

TIJDVAK 2. TEKST 3. GEMEENSCHAP

Tijdens zijn leven geeft Jezus zijn volgelingen de opdracht om eensgezind te zijn en in zijn naam elkaars dienaren te zijn.

In de eerste gemeente delen de mensen daarom alles wat zij hebben met elkaar. Ook is de één niet meer of minder waard dan de ander. Iedereen is even belangrijk. Er ontstaat in de eerste christelijke gemeenten een nieuwe manier van leven, die aanstekelijk werkt. Want ook al hebben de eerste christenen het vaak niet gemakkelijk, de groepen worden groter en groter.

De apostelen zijn degenen die in die eerste tijd de gemeenten leiden. Want natuurlijk ontstaat er ook wel eens ruzie; dan is er een leider nodig die zegt hoe het moet. De apostelen proberen een oplossing te vinden 'in de geest van Jezus'.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Zing met elkaar het lied: Kijk eens om je heen! (Alles wordt nieuw: 2: 28).
Of kies zelf een lied uit dat je graag samen zingt.
2. Laten de mensen uit het onderstaande rijtje jou merken dat jij net zo belangrijk bent als jijzelf, ook al zijn zij ouder? Kies uit het rijtje drie mensen en vertel er ook bij hoe ze dat eventueel doen.
  - opa of oma
  - de meester of de juf op school
  - moeder of vader
  - een politieagent
  - je broer of zus
  - iemand die je in de winkel helpt
3. Vertel wat volgens jou een oplossing 'in de geest van Jezus' is als mensen ruzie of oorlog maken.
4. Hoe komt het volgens jou dat de christelijke gemeenten zo zijn gegroeid?
Iedereen is even belangrijk: ruil allemaal één van je letterfiches met de pot.

TEKSTEN EN OPDRACHTEN TIJDVAK 3. (GEEL)**DE OMGEVING****TIJDVAK 3. TEKST 1. GODSDIENSTIGE GROEPEN**

In de tijd van Jezus zijn er verschillende godsdienstige groeperingen die een belangrijke rol spelen.

Veel verhalen in het Nieuwe Testament vertellen over Jezus en zijn ontmoetingen met de Farizeeërs. Deze groep geleerde mannen houdt zich heel nauwkeurig aan de joodse voorschriften. Ze zijn bang dat het joodse geloof teveel gaat verwateren. Daardoor worden ze soms wel erg streng.

Hoewel het dus heel ijverige gelovigen waren, gaat Jezus tegen hen in.

Bijvoorbeeld als Jezus met zijn leerlingen op de sabbat aren plukt. De Farizeeërs vinden dat dat werken is en dat mag niet op de sabbat (Matt. 12:1-8).

Een andere groep is die van de Sadduceeërs. Veel priesters behoren tot deze groep. De Sadduceeërs zijn vrijer in wat wel en niet mag. Ook waren er nog Zeloten. Zij waren de opstandelingen, die hoopten dat Jezus het gezag van de Romeinse overheersers met geweld omver zou werpen.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Als jij leider zou zijn van een groep kinderen, aan welke regels zouden die kinderen zich dan moeten houden?
Noem tenminste vier regels en zeg ook waarom de kinderen zich aan die regels zouden moeten houden.
2. Stel je voor dat iemand zich niet precies aan de regels houdt, zoals jij vindt dat dat moet. Hoe maak je hem dat dan duidelijk?
3. Bedenk met elkaar vijf regels waaraan je je absoluut nooit zou willen houden.
4. Noem twee redenen waarom je je altijd heel precies aan de regels in het verkeer moet houden.

Pak vier letters uit de pot. De eerste twee moet je weggeven aan één of twee van de andere spelers.

De andere twee mag je zelf houden.

TIJDVAK 3. TEKST 2. DE TEMPEL

Jeruzalem is de hoofdstad van het land. Daar staat ook de tempel. Die vormt het belangrijkste godsdienstige centrum in de tijd van Jezus. Overal vandaan komen de mensen naar de tempel. Ook worden er pelgrimstochten naar de tempel gehouden. Bij de tempel moeten mensen tempelbelasting betalen. Elke dag worden bovendien offerdieren naar het 'huis van God' gebracht.

Soms lijkt de tempel meer een 'handelsgebouw' dan een huis waar mensen God ontmoeten. Als je het zo bekijkt is het niet gek dat Jezus een keer de geldwisselaars en kooplieden de tempel uitsmijt (Marcus 11:15 en verder). Het geld dat verdiend wordt in de tempel komt vaak ten goede aan de priesters die er werken. De hogepriester moet ervoor zorgen dat er niet teveel geld gevraagd wordt en dat het geld eerlijk verdeeld wordt.

Andere mensen die in de tempel werken zijn: de Levieten, die helpen bij de offerhandelingen, en zangers of musici, die helpen bij de liturgie in de diensten.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Wat is een pelgrimstocht? Waarom zouden mensen zo'n tocht lopen?
2. In welke hoofdsteden staan de volgende belangrijke gebouwen?
  - Vrijheidsbeeld
  - Big Ben
  - Eiffeltoren
  - St. Pieter
  - Brandenburger Tor
  - Klaagmuur
3. Waarom moeten wij in Nederland belasting betalen?
Wat wordt er met dat geld gedaan?
Vind je het goed dat er belasting is?
4. Offeren zou je als volgt kunnen omschrijven. 'Iets dat jij bezit en dat belangrijk voor je is, geef je weg, omdat je God dankbaar bent.'
Wat zou jij een offer vinden om weg te geven?

Gooi met de dobbelsteen. Als je zes gooit heb je pech. Dan moet je twee fiches inleveren. Als je lager dan zes gooit mag je twee fiches uit de pot pakken.

HET NIEUWE
TESTAMENT

EEN SPEELSE REIS DOOR DE BIJBEL

TIJDVAK 3. TEKST 3. FEESTEN

Muziek, dans en zang komen veel voor in de bijbelboeken. Er wordt veel gespeeld en gezongen. De mensen leven van feest tot feest. Veel feesten waren oorspronkelijk natuur- en oogstfeesten. Bijvoorbeeld het wekenfeest bij de nieuwe oogst. Dat wordt zeven weken na Pasen gevierd. Uit het wekenfeest is het christelijke pinksterfeest voortgekomen.

Toen het volk Israël in Kanaän kwam, heeft het deze natuur- en oogstfeesten een nieuwe inhoud gegeven in verband met dingen die toen belangrijk en heilig voor hen waren. En in het christendom hebben die feesten weer een nieuwe betekenis gekregen. Het paasfeest was oorspronkelijk een feest vanwege het nieuwe leven in de natuur. Later wordt voor de joden het nieuwe leven dat begint met de uittocht uit Egypte het belangrijkste. En in het christendom wordt dat het feest van de opstanding van Jezus van Nazareth. Maar bij het vieren van Pasen kun je nog zien dat het eerst een natuurfeest is geweest.

Bij veel joodse feesten wordt op de *sjofar*, de ramshoorn, geblazen.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Wat vieren christenen met Pasen?
Wat vieren de joden met Pesach?
Waaraan kun je tegenwoordig nog zien dat het paasfeest oorspronkelijk een feest was vanwege het nieuwe leven in de natuur?
2. Zing jouw lievelingslied.
3. Welke liedjes staan nummer 1,2 en 3 in de top 40?
Of vertel welke drie liedjes of songs jij het liefste zou willen draaien op jouw feestje.
4. Noem minstens vier dingen waarmee wij laten zien dat er een feest gevierd wordt.

Ga verder naar het eerstvolgende vakje met een kandelaar en neem één letterfiche uit de pot.

TEKSTEN EN OPDRACHTEN TIJDVAK 4. (DONKERGROEN)**APOSTEL PAULUS****TIJDVAK 4. TEKST 1. VERVOLGING, BEKERING, ZENDING**

Van Paulus weten we behoorlijk veel over zijn leven en werk. Er staan in de bijbel heel wat teksten, die hijzelf heeft geschreven of heeft laten schrijven. Ook zijn er brieven van anderen die qua vorm en inhoud veel lijken op de brieven van Paulus. In het boek Handelingen wordt zijn levensloop verteld. In Jeruzalem is hij leerling geweest van Gamaliël, een belangrijke joodse rabbi. Hij is aanwezig bij de dood van Stefanus en als leider betrokken bij de eerste vervolgingen van christelijke joden. Maar op weg van Jeruzalem naar Damascus ziet hij een licht en hoort hij een stem. Daardoor komt hij tot bekering (Handelingen 9). Daarna wordt hij apostel in dienst van Jezus.

Paulus maakt vier zendingsreizen: naar Cyprus en Klein Azië, naar Macedonië en Korinthe, naar Efeze en Jeruzalem en de gedwongen reis van Caesarea naar Rome. Daar wordt hij gevangen genomen door de Romeinen (Hand. 21:27-33). Volgens de geschiedenis is hij omstreeks het jaar 64 onthoofd.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. De naam Paulus heeft de apostel pas gekregen na zijn bekering. Vertel wat zijn naam daarvoor was.
2. Vertel waarom de laatste reis van Paulus van Caesarea naar Rome gedwongen was.
3. Paulus is waarschijnlijk in Rome onthoofd. Ook nu nog zijn er landen waar de doodstraf bestaat. Vertel waarom je dat goed vindt of juist niet.
4. Zending en missie bestaan vandaag de dag nog; Paulus is er eigenlijk mee begonnen. Vroeger vertelden zendelingen en missionarissen vooral over het geloof in Christus aan nieuwe mensen. Nu worden de mensen ook vaak geholpen met voedsel, medicijnen en onderwijs.
Noem één goede kant en één gevaar van zending en missie.

Trek twee letterfiches uit de pot en gooi nog een keer met de dobbelsteen.

TIJDVAK 4. TEKST 2. BRIEVEN VAN PAULUS

In zijn brieven geeft Paulus antwoord op allerlei praktische vragen die op dat moment in de gemeente leven. Op die manier komen we niet alleen veel te weten over hoe het ging in die eerste christelijke gemeenten. In zijn brieven komt ook duidelijk naar voren hoe Paulus gelooft. In de vorm van een brief schrijft hij over de dood en de opstanding van Jezus en welke gevolgen dit heeft voor zijn persoonlijke leven.

In de brief aan de Galaten gaat Paulus in op een verschil van mening binnen de gemeente. Jezus was een jood. De vraag is nu: moet je eerst jood worden om een volgeling van Jezus te kunnen worden? Paulus schrijft dat iedereen een volgeling van Jezus kan worden, zowel joden als niet-joden. Hij schrijft: 'Eerst had de wet nog wel macht over mij, maar nu niet meer. Ik leef nu alleen nog maar voor God. Samen met Christus ben ik aan het kruis gestorven. Eigenlijk ben ik dus dood. Toch leef ik omdat Christus leeft in mij.'

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Welke organisatie vraagt mensen brieven te schrijven voor mensen die om hun geloof of mening gevangen zitten? Vind je dat een goede zaak?
2. Als jij aan Paulus een vraag mocht stellen, wat zou je hem dan vragen?
3. Er zijn in de loop der eeuwen heel wat meningsverschillen in het christendom geweest. In de tijd van Paulus werd de ruzie nog bijgelegd. Maar later zijn er door meningsverschillen verschillende kerken ontstaan. Noem de drie belangrijkste kerkelijke stromingen in de wereld.
4. Paulus is de eerste geweest door wie het christendom over de hele wereld verbreid is en groot geworden. Wat is de grootste godsdienst op de wereld? Hoeveel christenen zijn er in Nederland?

Jezus roept op tot eensgezindheid. Maar in de wereld is veel verdeeldheid. Dat is foute boel: ga twee plaatsen terug.

TEKSTEN EN OPDRACHTEN TIJDVAK 5. (PAARS)**ANDERE BRIEVEN****TIJDVAK 5. TEKST 1. ROMEINEN**

De brief aan de gemeente in Rome is misschien wel de bekendste brief van Paulus. Deze brief heeft hij in Korinthe omstreeks het jaar 57 geschreven. In die tijd zijn er spanningen tussen joodse christenen en niet-joodse christenen.

In Rome vindt men de vraag heel belangrijk welke mensen zich christenen mogen noemen en wie dat niet mogen.

Paulus schrijft dat volgens hem alle mensen, die in God geloven erbij horen. Heel zakelijk schrijft Paulus hoe de mensen in Rome met dat verschil om moeten gaan.

Keuze-opdrachten:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Wie hoort bij wie. Noem de naam van de persoon die hoort bij de personen uit het onderstaande rijtje:
Elizabeth en .....
Maria en .....
Petrus en .....
Martha en .....
Paulus en .....
Ananias en .....
  2. Paulus schrijft brieven. Noem drie middelen waarvan wij nu gebruik maken om mensen iets belangrijks te vertellen.
  3. Hoe kun je iemand die een brief schrijft duidelijk maken, dat je het niet met haar of hem eens bent? Waarop moet je dan vooral letten?
- Alle spelers horen erbij: iedereen krijgt één letterfiche. Jij mag nog een keer gooien.

HET NIEUWE
TESTAMENT

EEN SPEELSE REIS DOOR DE BIJBEL

TIJDVAK 5. TEKST 2. KORINTHIERS

In de eerste brief aan de gemeente van Korinthe gaat Paulus in op vragen en verschillen van mening die in die plaats bestaan. Het gaat dan vooral over het huwelijk, wat er wel en niet mag rondom sex, over welk vlees er wel en niet gegeten mag worden en of de opstanding van Jezus echt gebeurd is. Paulus heeft het er zelf moeilijk mee om duidelijk te zijn in zijn brief. Korinthe is een havenstad, waar veel schepen uit vreemde landen aanmeren. Men heeft daarom veel te maken met mensen die op een andere manier leven en geloven. Paulus spreekt de mensen aan op hun verantwoordelijkheid: Zorg ervoor dat je leeft zoals God en Jezus willen dat mensen leven. Dat zegt hij steeds opnieuw. Juist voor de mensen in Korinthe schrijft hij het lied van de liefde (1 Korintiërs 13). Zo'n lied moet heel bijzonder geklonken hebben in een stad als Korinthe. Want het was een grote stad met 600.000 inwoners. Dat is veel voor die tijd. Het had beslist een slechte naam als het om liefde en sex ging.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Wat is het verschil tussen:
  - liefde voor een meisje/jongen
  - liefde voor een huisdier
  - liefde voor een hobby
  - liefde voor je ouders, voor je broer of zus
  - liefde tussen volwassenen
  - liefde voor de natuur
2. In sommige landen mogen mannen met meer dan één vrouw samenleven. Hoe zou jij het vinden wanneer je vader met twee of meer vrouwen samen zou leven?
3. Noem drie dingen waarvan jij vindt dat mensen die niet zouden mogen eten.
4. Kun je uitleggen waarom het volgens jou voor mensen die christen zijn, zo belangrijk is dat Jezus echt is opgestaan?

Verantwoordelijkheid is iets om rustig over na te denken: sla één beurt over.

TIJDVAK 5. TEKST 3. JAKOBUS

De brief van Jakobus is niet aan één speciale gemeente geschreven, maar aan groepen mensen die op heel verschillende plaatsen bij elkaar komen.

Wie de brief precies geschreven heeft, weten we niet. Het kwam in die tijd wel vaker voor dat brieven op naam van een bekende, belangrijke persoon werden geschreven. Jakobus was zo'n belangrijke man.

Duidelijk is dat de brief niet van Paulus is, omdat Paulus in zijn brieven op een andere manier en over andere dingen schrijft. In de brief van Jakobus wordt geschreven dat je niet alleen door te geloven leeft volgens Gods ideeën, maar dat alles wat je doet en laat daar ook bij hoort. Geloven is dus niet alleen denken en zeggen, maar ook kiezen om het goede te *doen*.

In de brief wordt ook duidelijk gemaakt dat macht en rijkdom niet de belangrijkste dingen in het leven zijn. De rijken hebben geen voorrang. 'Juist de arme mensen op deze wereld heeft God uitgekozen, en hij heeft ze rijk gemaakt door het geloof' (Jakobus 2:5).

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Wat vind jij het belangrijkste in je leven? Noem tenminste drie dingen.
2. Hoe zou je aan eten en drinken kunnen komen wanneer je geen geld hebt? Bedenk allemaal één manier.
3. Wie is volgens jou rijker uit het onderstaande rijtje. Zeg er wel steeds bij waarom.
  - iemand die 10.000 gulden heeft of iemand die twee kinderen heeft
  - iemand die buitenshuis werkt of iemand die thuis het huishouden doet
  - iemand die zes miljoen wint maar niemand heeft om plezier mee te maken of iemand die geen geld heeft maar wel veel vrienden heeft met wie hij feest kan vieren?
4. Hoe kun je aan iemand merken dat hij of zij werkelijk gelooft?

De speler met de minste letterfiches krijgt er drie uit de pot. De speler met de meeste letterfiches moet er drie inleveren. Jij mag er zelf één uit de pot pakken.

TEKSTEN EN OPRACHTEN TIJDVAK 6. (ROOD)**OPENBARING VAN JOHANNES****TIJDVAK 6. TEKST 1. VERVOLGINGEN**

De Openbaring van Johannes is het laatste bijbelboek. In een prachtig verhaal met veel beelden schrijft Johannes over het rijk van God dat ooit zal komen. Iedereen die het leest, mag meekijken en meedromen met de 'ziener' Johannes. Hij schrijft dit bijbelboek in de tweede helft van de eerste eeuw.

In die tijd is keizer Domitianus de baas in de wereld en hij vervolgt de christenen. Zij worden verplicht de keizer als een god te vereren. De gemeenten in de verschillende steden hebben het heel moeilijk. In een visioen ziet Johannes God op een troon en met de oudsten daar omheen bezig met een hemelse viering. Verder ziet hij beelden die hem duidelijk maken dat het allemaal toch goed kan aflopen.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. Vertel je laatste droom aan je medespelers.
2. Ook bij jou zal het wel eens gebeuren dat je iets moet doen, zonder dat je weet of het goed afloopt. Waar haal je dan de moed vandaan om verder te gaan?
3. Hoe zou jij willen dat de wereld er uit ziet als je 40 jaar bent?
4. Wat moet je doen om iets waar je van droomt, je ideaal, waar te maken?

Wanneer je twee maal met de dobbelsteen gooit en de som van de cijfers is precies zeven dan mag je zeven letterfiches pakken. Gooi je meer of minder dan zeven, dan krijg je één fiche.

TIJDVAK 6. TEKST 2. HET EINDE VAN DE WERELD

In de Openbaring van Johannes wordt beschreven hoe de gelovigen worden vervolgd en hoe de aarde door rampen wordt getroffen.

Johannes schrijft brieven aan zeven gemeenten. In die brieven worden de gelovigen opgeroepen om zo te leven dat ze de moeilijke tijden kunnen doorstaan. Ze moeten volhouden om bij God te kunnen horen.

In opdracht van God schrijft Johannes bijvoorbeeld aan de gemeente van Laodicea. 'Ik weet hoe jullie leven. Jullie zijn niet koud en niet warm. Waren jullie maar koud of warm! Maar nee, jullie zijn lauw! Niet koud en niet warm. En daarom zal ik jullie uitspugen' (Openbaring 3:15 en 16).

Verderop in het boek woedt er een strijd in de hemel. In het visioen van Johannes vecht de engel Michaël met een draak met zeven koppen en tien horens en een kroon op elke kop. De draak - ook wel duivel of satan genoemd, zoals er staat - wordt verslagen en op aarde gegooid. Er gebeuren allerlei verschrikkelijke dingen. Maar uiteindelijk worden de vijanden van God door Jezus - het Lam - overwonnen. Ook de duivel wordt verslagen. Het einde van de wereld is gekomen.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. In de eerste eeuwen van het christendom zijn er veel christenen gedood vanwege hun geloof. Noem een plaats of land in de wereld waar nu mensen vanwege hun geloof oorlog voeren.
2. Wat zijn volgens jou vijanden van God?
3. Vertel in je eigen woorden wat het betekent dat de mensen in Laodicea 'lauw' zijn. Waarom is dat volgens Johannes niet goed?
4. Welke dingen zullen volgens jou in de nieuwe wereld van God niet meer voorkomen? Alle spelers noemen één ding.

Ga drie vakjes vooruit.

**HET NIEUWE
TESTAMENT****TIJDVAK 6. TEKST 3. HET NIEUWE JERUZALEM**

Het boek Openbaring is een boek vol troost en redding. De volgelingen van Jezus worden beschreven als mensen met witte kleren, die God dag en nacht vereren. 'Zij zullen nooit meer honger lijden, nooit meer dorst hebben. Zij zullen niet meer gekweld worden door zon of hitte. Want het Lam op de troon (Jezus) zal hun herder zijn' (Openbaring 7:16-17).

Aan het eind van Openbaring beschrijft Johannes in prachtige beelden de droom van het nieuwe Jeruzalem. De stad van God daalt uit de hemel neer en schittert als edelsteen met poorten als parels en een plein van zuiver goud.

'En God zal bij de mensen wonen.

Zij zullen zijn volk zijn

en God zelf zal altijd bij hen zijn.

Elke traan in hun ogen zal hij drogen.

De mensen zullen niet meer doodgaan.

Ze zullen niet meer jammeren

en verdriet of pijn hebben.

Al die ellende van nu is dan voorbij' (Openbaring 21:3-4).

Verder stroomt er door de stad een rivier met helder water en langs de rivieren staan bomen die twaalf keer per jaar vruchten dragen. Als je van die vruchten at bleef je altijd leven.

De 'ziener' Johannes bemoedigt zijn lezers en houdt in tijden van ellende en vervolgingen de hoop op een goede toekomst levend.

KEUZE-OPDRACHTEN:

Voor iedere opdracht heb je zoveel tijd als de zandloper loopt.

1. In Openbaring hebben de gelovigen witte kleren aan. Vertel wat dat volgens jou betekent.
2. Zouden de mensen van nu het volgens jou goed vinden wanneer het einde van de wereld kwam?
Kies twee mensen uit het onderstaande rijtje en beantwoordt de vraag voor hen. Vertel er wel bij waarom.
  - een miljonair
  - een dakloze zwerver in Rotterdam
  - een kind op school
  - de minister van ontwikkelingssamenwerking
  - een oorlogsvrees
  - de dominee of pastor
  - jijzelf

3. Johannes gebruikt verschillende beelden om een goede toekomst te beschrijven. Welke beelden zouden mensen van deze tijd daarvoor gebruiken?
4. Johannes ziet in zijn visioen God op een troon. Vertel hoe jij je God voorstelt.

Je mag drie letterfiches uit de pot pakken.